

54 TRANSREKTALNA ULTRAZVOČNO VODENA PUNKCIJA PROSTATE

Polona Campolunghi-Pegan

1. Kaj je transrektalna ultrazvočno vodena punkcija prostate?

Transrektalno ultrazvočno (UZ) vodena punkcija prostate je diagnostična preiskava, pri kateri si zdravnik prostato najprej ogleda s pomočjo *ultrazvočne sonde*, ki jo vstavi v *zadnji del črevesa*. S pomočjo ultrazvočne slike določi, na katerih mestih je prostata spremenjena in nato *s tanko votlo iglo odvzame delček* spremenjenega tkiva, ki ga pošlje v poseben patohistološki laboratorij. Tam ga pod mikroskopom pregleda patolog in na ta način določi, za kakšne spremembe tkiva gre.

2. Kakšen je namen UZ vodene punkcije prostate?

UZ vodeno punkcijo prostate se priporoča bolnikom, ki jim je njihov osebni zdravnik družinske medicine ali urolog pri rektalnem pregledu zatipal spremembe v prostati, ali tistim, ki imajo povišane laboratorijske vrednosti specifičnega prostatičnega antigena (PSA). PSA je posebna beljakovina, ki se nahaja v krvi, povišane vrednosti pa kažejo na *možnost prisotnosti raka prostate*. Glavni namen UZ vodene punkcije prostate je zgodnje ugotavljanje raka na prostati.

3. Kdo opravlja preiskavo?

Preiskavo v Sloveniji opravljajo klinični specialisti urologi.

4. Kdo vas na preiskavo napoti?

Na preiskavo vas bo napotil klinični specialist urolog, če bo menil, da je preiskava potrebna. Čakalna doba za preiskavo je v Sloveniji približno 4 mesece.

5. Kako se na preiskavo pripravite?

Prostata leži tik pred zadnjim delom črevesa, zato se *vzorec tkiva najlažje odvzame preko stene danke (rektuma)*. Od tod tudi ime »transrektalna punkcija«. Preiskovalec bo ultrazvočno sondo uvedel v črevo ter z iglo zbodel skozi steno črevesa v prostato. Zato je pomembno, da je črevo med preiskavo čim boljše očiščeno. Pred predvidenim posegom poskrbite za redno odvajanje blata.

Vsaj teden dni pred posegom prenehajte jemati zdravila za redčenje krvi (acetilsalicilno kislino, varfarin...), vendar se o tem prej posvetujte z vašim zdravnikom družinske medicine oz. s kliničnim specialistom, ki vam je omenjeno terapijo predpisal.

Pred preiskavo in še nekaj dni po njej boste morali prejemati predpisani antibiotik. S tem boste zmanjšali možnost okužbe prostate in drugih trebušnih organov s črevesnimi

bakterijami. Pomembno je, da zaužijete predpisani antibiotik do konca, tako kot vam bo naročil urolog.

Ultrazvočna slika bo jasnejša, če boste imeli v sečnem mehurju nekaj tekočine, zato je priporočljivo, da pred posegom nekaj popijete in da tik pred posegom ne odvajate vode.

Na preiskavo naj vas nekdo spremlja, saj odsvetujejo upravljanje motornih vozil takoj po punkciji.

6. Kako preiskava poteka?

Med preiskavo boste praviloma ležali na levem boku s pokrčenimi koleni, možno pa je tudi, da boste klečali na preiskovalni mizi na kolenih, naslonjeni na komolce. Ta, drugi položaj, se uporablja redkeje. Zdravnik bo ultrazvočno sondo, v katero je vgrajeno tudi vodilo za igle, pokril z zaščitno ovojnico in jo namazal z lubrikantom. Nato bo sondo vstavil v danko. Na ekranu se bo poleg preiskovalne mize pokazala ultrazvočna slika prostate.

Preiskovalec si bo prostato na ekranu najprej ogledal, določil njeno orientacijsko velikost in iskal znake, ki bi lahko kazali na bolezenske spremembe. Če bo take spremembe našel, bo s sumljivih mest vzel vzorce tkiva. Vzorce tkiva bo po točno določeni shemi odvil tudi v primeru, če se na UZ ne bo videlo nobenih sprememb. Raka prostate se namreč včasih z ultrazvokom ne da ločiti od zdravega tkiva.

Igle za punkcijo so zelo tanke in se v tkivo zapičijo z veliko hitrostjo, zato bolniki navadno začutijo samo kratek vbod. Pri punkciji prostate običajno ne uporabljamo nobenih protibolečinskih zdravil.

Pri preiskavi se vedno vzame več vzorcev tkiva z različnih področij prostate. Tako je večja verjetnost, da bomo v vzorec zares zajeli bolezensko spremenjene celice. Po opravljeni preiskavi bo preiskovalec izvlekel UZ sondo iz črevesa in boste lahko takoj vstali.

7. Koliko časa preiskava traja?

UZ vodena punkcija prostate traja *približno 30 min.*

8. Kakšne neprijetnosti lahko pričakujete?

Uvajanje UZ sonde v danko je neprijetno približno toliko kot rektalni pregled. Sama UZ preiskava je neboleča in po dosedanjih podatkih popolnoma nenevarna. Najbolj neprijeten del preiskave je sama punkcija, ko preiskovalec sproži tanko iglo skozi sprednjo steno črevesa in ovojnico prostate v prostatično tkivo. Ob tem boste čutili zbadajočo bolečino, ki pa je navadno kratkotrajna in takoj po preiskavi mine.

Prve dni po punkciji priporočamo, da se vzdržite spolnih odnosov. Zelo verjetno je, da boste po preiskavi opazili manjšo količino krvi v blatu ali urinu. Če vse poteka normalno, se mora krvavitev v nekaj dneh ustaviti. Prav tako je možno, da boste še 2-4 tedne po posegu opazili krvavkasto spermo.

9. Kakšne so nevarnosti preiskave?

Ultrazvočna preiskava je varna, ne uporablja ionizirajočega sevanja in do sedaj še niso odkrili, da bi povzročala kakršne koli stranske učinke.

Pri punkciji prostate so hujše komplikacije redke. Od zapletov se med preiskavo ali takoj po njej najpogosteje pojavljajo: *omedlevica, krvavitev iz danke in krvavkast urin*. Kasnejše komplikacije so lahko: *dolgotrajna prisotnost krvi v vodi, blatu ali spermi, vnetje spodnjih sečil in zastoj urina*.

Ker prostato punktiramo skozi črevesno steno, kjer se vedno nahajajo bakterije, obstaja možnost okužbe, ki pa jo pravilna uporaba antibiotika zelo zmanjša. Zato je zelo pomembno, da se glede antibiotične zaščite trdno držite navodil urologa.

10. Kdaj bodo znani izvidi preiskave?

Urolog bo odvzete vzorce tkiva poslal na preiskavo v patohistološki laboratorij, kjer jih bo pod mikroskopom pregledal patolog. Na izvide boste zato čakali približno *2-3 tedne*.

11. Čemu bodo služili izvidi?

Najpomembnejše vprašanje, na katerega skušamo s punkcijo prostate odgovoriti, je, ali so spremembe, ki so bile tipne ali vidne na vaši prostati, *rakave narave ali ne*. Histološka preiskava bo omogočila postavitve jasne diagnoze, od tega pa bo nato odvisno nadaljnje zdravljenje. Včasih je rak prostate prisoten, pa se ga pri punkciji ne odkrije, ker v vzorec niso bile zajete rakavo spremenjene celice, zato pri bolnikih, ki se jim vrednost PSA v krvi povečuje in imajo zelo sumljiv izvid rektalnega pregleda, punkcijo prostate v določenih časovnih razmikih ponavljamo.